

საქართველოსა და ევროკავშირის ქვეყნების ურთიერთთანამშრომლობის ზეგავლენა საქართველოს მდგრადი ტურიზმის განვითარებაზე

ნინო კეკელიძე
სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

განხილულია საქართველოს, ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებსა და ევროკავშირის, როგორც ორგანიზაციის ურთიერთთანამშრომლობის ფორმატი, მექანიზმები და მათი გავლენა ტურიზმის მდგრად განვითარებაზე საქართველოში. შესწავლილია საქართველოსა და ევროკავშირის შორის არსებული ხელშეკრულებების ის ძირითადი დებულებები, რომლებიც ტურიზმის დარგს ეხება, გაანალიზებულია არსებული ურთიერთთანამშრომლობის ფორმატები და მათი ზეგავლენა ტურიზმის მდგრადობაზე. მხარეებს შორის მიმდინარე ურთიერთობები განხილულია ევროპიზაციის მოდელის მიხედვით, გამოკვეთილია პირობითობისა და სოციალიზაციის განსხვავებული ელემენტების ზეგავლენის ეფექტი რეფორმების განხორციელებაზე და ტურიზმის მდგრად განვითარებაზე. შესწავლილია ევროკავშირთან ტურიზმის დარგის ჰარმონიზაციის პროცესში არსებული წარმატებისა თუ შეფერხების განმაპირობებელი ფაქტორები ევროპიზაციის მოდელის მიხედვით.

საკვანძო სიტყვები: საქართველოსა და ევროკავშირის ურთიერთთანამშრომლობა, მდგრადი ტურიზმი, ტურიზმის განვითარება, ტურიზმის კანონმდებლობა, ვიზალიბერალიზაცია, ევროკავშირის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაცია.

ძირითადი ტექსტი

საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ურთიერთობების განსახილველად მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ეს თანამშრომლობა ვითარდება ქვეყნის საგარეო პოლიტიკური და ეკო-

ნომიკური მიზნის, ევროპულ სტრუქტურებში განვერიანების კონტექსტში. ამის შესაბამისად, საქართველოში ევროპიზაცია მიმდინარე პროცესია, მას შემდეგ, რაც ქვეყანამ ევროკავშირის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაციის სურვილი გამოთქვა. ეს მოხდა ჯერ კიდევ 1997 წელს, როდესაც საქართველოს პარლამენტმა მიიღო დადგენილება საქართველოს კანონმდებლობის ევროპის კავშირის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაციის შესახებ, რომელშიც აღნიშნულია, „1998 წლის 1 სექტემბრიდან საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებული ყველა კანონი და სხვა ნორმატიული აქტი უნდა შეესაბამებოდეს ევროპის კავშირის მიერ დადგენილ სტანდარტებსა და ნორმებს“.¹ კანონმდებლობის ჰარმონიზაციის პროცესი უფრო მეტად ნათელი გახდა ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის ფარგლებში განხორციელებული რეფორმების დროს და გაცილებით ყოვლისმომცველი გახდა საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების ძალაში შესვლიდან. ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის ზონის შექმნის მიზანია „გახადოს მმართველობა უფრო ღია და ინკლუზიური, ევროპულ სტანდარტებთან და პრაქტიკასთან შესაბამისობაში მოყვანით, რაც ხელს შეუწყობს ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას, დაბალ ფასებს და შექმნის უკეთეს სტანდარტებს მომხმარებლის დაცვისთვის“.² საქართველოსა და ევროკავშირის თანამშრომლობის ფარგლებში ტურიზმის სფეროზე არსებული გავლენის დასადგენად, საინტერესოა მიმდინარე ასოცირების შეთანხმების და პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ შეთანხმების მიზნების შედარება (რომელიც თანამშრომლობის პირველ ხელშეკრულებით ფორმატს წარმოადგენდა).

1 საქართველოს პარლამენტის დადგენილება საქართველოს კანონმდებლობის ევროპის კავშირის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაციის შესახებ, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, თბილისი, 1997, <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/38704?publication=0>

2 European Union, EU-Georgia Deep and Comprehensive Free-Trade Area Reading guide, 2014, http://eeas.europa.eu/archives/delegations/georgia/documents/eap_aa/dcfta_guide_2014_en.pdf

**ცხრილი 1: ტურიზმი საქართველო-ევროკავშირის
/ევროგაერთიანების ხელშეკრულებებში**

ტურიზმის შესახებ ჩანაწერი პარტნიორობისა და თანამშრომ- ლობის შესახებ შეთანხმებაში	ტურიზმის შესახებ ჩანაწერი ასოცირების შეთანხმებაში
მუხლი 63. ტურიზმი მხარეები განავითარე- ბენ და განამტკიცებენ თა- ნამშრომლობას, რაც გუ- ლისხმობს: ტურისტული ვაჭრობის ხელშეწყობას; ინფორმაციის ნაკადის გა- ზრდას; ნოუ-ჰაუს გადაცემას; ერთობლივი ოპერაციების განხორციელებისათვის არ- სებულ შესაძლებლობათა შესწავლას; თანამშრომლობას ტურიზ- მის ოფიციალურ ორგანოებს შორის; კადრების მომზადებას ტურიზმის განვითარების მიზნით1.	მუხლი 328. ტურიზმი მხარეები ითანამშრომლებენ ტურიზმის სფეროში კონკურე- ნტული და მდგრადი ტურიზმის, როგორც ეკონომიკური ზრდისა და გაძლიერების, დასაქმებისა და საერთაშორისო გაცვლების ხელშეწყობი ინდუსტრიის გა- ნვითარების მიზნით. მუხლი 329 ორმხრივი და ევროპის დონე- ზე თანამშრომლობა დაეფუძნე- ბა შემდეგ პრინციპებს: (a) ადგილობრივი თემე- ბის, განსაკუთრებით სოფლად, თვითმყოფადობისა და ინტე- რესების პატივისცემას, ადგი- ლობრივი განვითარების საჭი- როებებისა და პრიორიტეტების გათვალისწინებით; (b) კულტურული მემკვიდრე- ობის მნიშვნელობას; და (c) ტურიზმსა და გარემოს და- ცვას შორის პოზიტიურ ურთიე- რთქმედებას2.

წყარო: შედგენილია ავტორის მიერ, პარტნიორობისა და თანამშრომ-
ლობის და ასოცირების შესახებ შეთანხმების ანალიზის საფუძველზე.

ორი ხელშეკრულების შედარებისას, ნათელია, რომ ასოცირების შეთანხმება უფრო მეტს მოიცავს ტურიზმის სფეროში. თუ პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ ხელშეკრულება ევროგაერთიანებასა და საქართველოს შორის ურთიერთთანამშრომლობის გზაზე გადადგმული ერთ-ერთი პირველი ნაბიჯი იყო, ასოცირების ხელშეკრულება უფრო ფართო მასშტაბისაა. ის ცდება პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ საუკეთესო პრაქტიკის გაცვლასა და გადამზადებას და გადადის ტურიზმის პოლიტიკის ხედვებისა და საჯარო ადმინისტრაციების თანამშრომლობის დონეზე. **აღსანიშნავია, რომ პირდაპირ ტურიზმის დარგში საკანონმდებლო ცვლილებების მიღების ვალდებულება ასოცირების შეთანხმებით არ დამდგარა**, მაგრამ საქართველომ აიღო მომხმარებლის უფლებების დაცვის სფეროში ევროკავშირის კანონმდებლობის პაკეტური მოგზაურობისა და დროის ნილობრივი განაწილების შესახებ დირექტივების განხორციელების ვალდებულება. აღნიშნული ორი დირექტივა სწორედ ტურიზმისა და დასვენების საკითხებს არეგულირებს, მიუხედავად იმისა, რომ ოფიციალურად ევროკავშირის მომხმარებლის უფლებათა დაცვის კანონმდებლობის ნაწილია. გარდა ამისა, გარემოს დაცვის, ტრანსპორტის, სურსათის უსაფრთხოების სფეროში მიღებული და მისაღები მასიური ცვლილებებიც გავლენას იქონიებს ტურისტულ ინდუსტრიაზე, რომელიც, ტურიზმის სატელიტური ანგარიშების მეთოდის მიხედვით „შედგება ყველა დაწესებულებისგან, რომლის ძირითადი აქტივობა არის

1 საქართველო და ევროგაერთიანების წევრი სახელმწიფოები, შეთანხმება პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ, 22 აპრილი 1996 წელი, http://smr.gov.ge/Uploads/_952f070b.pdf, გვ. 22

2 ასოცირების შესახებ შეთანხმება ერთის მხრივ, საქართველოსა და მეორეს მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერგიის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, თბილისი, 2014, <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2496959?publication=0>

ტურიზმთან ასოცირებული¹.¹ აღსანიშნავია, რომ 1999 წელს პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შეთანხმებით დამყარდა ევროგაერთიანება-საქართველოს ხელშეკრულებითი ურთიერთობები, მათ შორის ტურიზმის სფეროში. ხელშეკრულების ჩანაწერი, როგორცაა “ერთობლივი ოპერაციების შესაძლებლობების შესწავლა”. ასევე ითვალისწინებდა სასწავლო კომპონენტს, ინფორმაციის გაცვლასა და გამოცდილებას. 2016 წელს ძალაში შესული ასოცირების შესახებ შეთანხმება კი უფრო აქტიურ ნაბიჯებს განიხილავს. მიუხედავად იმისა, რომ ამ თანამშრომლობის ფარგლებში გადამზადება და გამოცდილების გაზიარება მისი კვლავ მნიშვნელოვანი ნაწილია, ასოცირების შეთანხმება მოიცავს სხვადასხვა საჯარო პოლიტიკურ ელემენტებს, მდგრადი ტურიზმის განვითარებას, ადგილობრივი საზოგადოების ჩართულობას, ინფრასტრუქტურის განვითარებას და “ეფექტიანი პოლიტიკის” ხელშეწყობას.

ტურიზმის სფეროში საქართველოსა და ევროკავშირის შორის და მის წევრ ქვეყნებს შორის ურთიერთთანამშრომლობის სახეებს შიშველფენიგის თეორიული მოდელის თვალსაზრისით თუ გავანალიზებთ, პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ შეთანხმების მუხლები ნათლად მიუთითებდნენ ამ ურთიერთობებში პირობობითობის არარსებობაზე და სოციალიზაციის ელემენტების სიმძლავრეზე. თანამშრომლობა ძირითადად ვითარდებოდა ევროკავშირის მხრიდან რეფორმების წახალისების ირიბი ფორმებით, გამოცდილების გაზიარებით, ანუ, სოციალიზაციის გზით. ევროკავშირის წევრობაზე საუბარი არ იყო ურთიერთთანამშრომლობის პირველ ეტაპებზე. შესაბამისად, პირობობითობის ელემენტის სისუსტე ამით იყო განპირობებული. ასოცირების შესახებ შეთანხმებაც, მიუხედავად იმისა, რომ არ არის ოფიციალური ნაბიჯი ევროკავშირის წევრობის გზაზე, მასში არსებული

1 გაეროს მსოფილო ტურიზმის ორგანიზაცია, ტურიზმის სტატისტიკის საერთაშორისო რეკომენდაციები, სოციალური და ეკონომიკური საკითხები, ნიუ იორკი, 2008, <http://gnta.ge/wp-content/uploads/2015/06/%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%99%E1%83%9D%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%9C%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%AA%E1%83%98%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98.pdf>

ჩანაწერის მიხედვით, “წინამდებარე შეთანხმება არ ზღუდავს და ღიას ტოვებს ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ურთიერთობების სამომავლო პროგრესული განვითარების გზას”. შესაბამისად, ის არ ზღუდავს საქართველოს ევროკავშირის წევრობის სწრაფვას და უფრო მაღალი დონის თანამშრომლობის ეტაპზე გადასვლის საწინდარია. ამის შესაბამისად, ის ტურიზმის სფეროში ურთიერთთანამშრომლობის უფრო მეტ შესაძლებლობას გვთავაზობს, ვიდრე წინა შეთანხმება. აღნიშნულ ხელშეკრულებაში მეტი ტურიზმის დარგობრივი პოლიტიკის შემუშავების ელემენტია მოცული, როგორიცაა ჩანაწერი “მდგრადობის”, “საზოგადოების ინტერესების” და “ეფექტიანი პოლიტიკის” განვითარების შესახებ, რაც, შეგვიძლია ჩავთვალოთ, რომ საქართველოში ტურიზმისთვისათვის სახელმძღვანელო მითითებებია. ხელშეკრულების სიტყვების ფორმულირება აყენებს ევროკავშირის დამატებითი კანონმდებლობის, მიდგომებისა თუ სტანდარტების დანერგვის საკითხს. ამდენად, ამ შემთხვევაში საქმე ეხება შიშფელნიგის თეორიაში აღწერილ ექსტერნალიზაციის მოვლენას. ჩვენ შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ევროკავშირი პირდაპირ არ მოითხოვს გარკვეულ ქმედებებს, ქვეყნები, რომლებიც ევროპიზაციისკენ მიისწრაფვიან, ირიბად იძულებული ხდებიან დააკმაყოფილონ მეტი დონის ჰარმონიზაცია (დაახლოება ევროკავშირის კანონმდებლობასთან და პრაქტიკასთან) და მათზე გავლენას ახდენს ევროკავშირის მიდგომები და პოლიტიკა. ხოლო როდესაც ეს არ ხდება, ფერხდება ევროპიზაციის პროცესი, მათ შორის ევროკავშირის ბაზარზე საქონლისა და მომსახურების გატანა თუ ეკონომიკური თანამშრომლობის გაღრმავების პერსპექტივა. შესაბამისად, საქართველოსა და ევროკავშირის ქვეყნებს შორის ტურისტული ნაკადების ანალიზის დროს, გასათვალისწინებელია საქართველოს რეფორმების დონე და ჰარმონიზაცია ევროპულ კანონმდებლობასა და სტანდარტებთან ტურიზმის ინდუსტრიაში. შიმელფენიგის ევროპიზაციის მოდელის თანახმად, ევროკავშირიდან დაბალი ტურისტული ნაკადები შესაბამისად დაბალი დონის ჰარმონიზაციას შეგვიძლია დავუკავშიროთ.

ევროკავშირის ქვეყნებსა და საქართველოს შორის არსებუ-

ლი ეკონომიკური ურთიერთთანამშრომლობის მექანიზმები სხვადასხვა ტიპის არის. ეს მოიცავს გრანტებს, ექსპერტულ დახმარებას, ვაჭრობას, კრედიტებს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებისათვის. ტურიზმის დარგში ევროკავშირის, როგორც გაერთიანების და მისი ცალკეული სახელმწიფოების დონეზე ორმხრივი თანამშრომლობის ფარგლებში განხორციელდა რამდენიმე ერთობლივი პროექტი, რომელთა ფარგლებშიც მდგრადი განვითარების საკითხები იქნა ხაზგასმული.

საქართველოსა და ევროკავშირის ქვეყნებს შორის თანამშრომლობის მოლაპარაკებების მაგიდაზე მდგრადობის თემა ერთ-ერთი წამყვანი საკითხი იყო. მდგრად ეკონომიკაზე საუბარი ჯერ კიდევ პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ხელშეკრულებაში განიხილებოდა. ტურიზმის სფეროში მდგრადობა კი ევროკავშირის მიერ მხარდაჭერილი მიდგომაა. ამის მიუხედავად, აღსანიშნავია, რომ არ განხორციელებულა ძირეული კანონმდებლობის რეფორმა და ტურიზმის სფეროში ჯერ კიდევ ბევრი ნაბიჯია გადასადგმელი მაღალი სტანდარტების განსახორციელებლად. შესაბამისად, შეიძლება ითქვას, **რომ პირობითობის არარსებობა ტურიზმის სფეროში ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ურთიერთობაში განაპირობებს იმ ფაქტს, რომ არ ხდება ძირეული რეფორმების გატარება.** ამის მიუხედავად, ტარდება გარკვეული დონის რეფორმები, ექსტერნალიზაციის პირობებში, რადგან იმ შემთხვევაში, თუ საქართველოში არ იქნა დამკვიდრებული შესაბამისი სტანდარტები, ის კონკურენციას ვერ გაუწევს სხვა დანიშნულების ადგილებს ევროპული ტურისტებისათვის. ექსტერნალიზაციის პირობებში, ხდება ტურიზმის ინდუსტრიის სხვადასხვა შემადგენელ ნაწილებში საერთაშორისო სტანდარტების დამკვიდრება, თუმცა გაცილებით ნაკლები ტემპებით, ვიდრე ეს იქნებოდა პირობითობის ფორმატის არსებობის პირობებში. ტურიზმის დარგი რომ შევადაროთ მიგრაციის დარგს, რომელიც **პირობითობას ეფუძნებოდა** (დარის წარმატებით განხორციელების შედეგად საქართველომ მიიღო მოკლევადიანი უვიზო მიმოსვლა შენგენის ზონაში), აშკარაა, რომ მიგრაციის კუთხით განხორციელებული რეფორმები შთა-

მბეჭდავია - საქართველო ცდილობს მაქსიმალურად დაიცვას ერთობლივად შეთანხმებული პრიორიტეტები, ხოლო ევროკავშირის მხარდაჭერილი ტურიზმის სფეროში ადმინისტრაციული რეფორმებიც და სხვა ტიპის პროექტებიც გაცილებით უფრო ნაკლები პირობებით განხორციელდა. მათ შესახებ ინფორმაცია არ არის ფართოდ ხელმისაწვდომი და არამდგრადია.

ევროკავშირის 28 წევრ სახელმწიფოს საქართველოსთან ორმხრივი ურთიერთობების სხვადასხვა დონე აკავშირებთ. ძირითადი დარგები, რომლებშიც ორმხრივი თანამშრომლობა მიმდინარეობს, არის შემდეგი: დიპლომატიური, ენერგეტიკის, სავაჭრო, თავდაცვის, საიმიგრაციო, განათლებისა და კულტურის, ტურიზმის, ა.შ.¹ მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს დამყარებული აქვს დიპლომატიური ურთიერთობები ევროკავშირის წევრ ყველა ქვეყანასთან, საქართველოში არ არის წარმოდგენილი ევროკავშირის ყველა წევრი სახელმწიფოს საელჩოები და სხვა ქვეყნებიდან ხდება საქართველოს გადაფარვა. რაც შეეხება სავაჭრო ურთიერთობებს ევროკავშირის ქვეყნებთან, საქართველოს სტატისტიკის სამსახურის 2019 წლის იანვარი-აგვისტოს მონაცემებით, საქართველოს ექსპორტის 23,7% ევროკავშირის წევრ ქვეყნებზე მოდიოდა,² ხოლო ამათგან ყველაზე მნიშვნელოვანი ექსპორტის პარტნიორი იყო ბულგარეთი (მთლიანი ექსპორტის 7,9%).³ საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს მონაცემებით, ტურიზმის სფეროში საქართველოს პარტნიორობა აკავშირებს შემდეგ ევროკავშირის ქვეყნებთან: ავსტრია, ბელგია, დანია, დიდი ბრიტანეთი, ესპანეთი, ესტონეთი, ირლანდია, იტალია, ლატვია, პოლონეთი, რუმინეთი, ჩეხეთის რესპუბლიკა. სამთავრობათაშორისო

1 საქართველოსა და საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმხრივი ურთიერთობების საქართველოს საგარეო სამინისტროს ოფიციალურ მონაცემები 2019, <http://www.mfa.gov.ge/MainNav/ForeignPolicy/BilateralRelations.aspx>

2 საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, ქვეყნების ჯგუფების წილი მთლიან ექსპორტში 2019 წლის იანვარ-აგვისტოში, 2019, <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/35/sagareo-vachroba>

3 იქვე

თანამშრომლობა ტურიზმის სფეროში ძირითადად ერთჯერადი ინიციატივების საშუალებით მიმდინარეობდა, როგორცაა პროექტები და კონკრეტული რეფორმები. აღსანიშნავია, რომ ტურიზმის სფეროში არ არის შემუშავებული თანმიმდევრული თანამშრომლობის ფორმატები, როგორც ეს არის შემუშავებული ისეთ სფეროებში, სადაც საქართველოს ევროკავშირის კანონმდებლობის მასიურად განხორციელება უწევს ასოცირების შეთანხმებით. შესაბამისად, ტურიზმის პროექტების ერთჯერადობისაგან გამომდინარე, ვაწყდებით ამ თანამშრომლობის მდგრადობის პრობლემას. მაგალითად, აღსანიშნავია, რომ ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის ჩამოყალიბებაც ევროპულ მოდელზე დაფუძნებით განხორციელდა. შემდგომში კი თვინივრის პროექტი „საქართველოში ტურიზმის სექტორის მხარდაჭერა #GE10/ENP-PCA/OT/08“ მიზნად ისახავდა ამ უწყების სტრუქტურული და სამართლებრივი ჩარჩოს გამართვას.¹ ევროკავშირის პროექტის მიზანი იყო ადგილობრივი თემისა და კერძო სექტორის ურთიერთკავშირის გაძლიერება და დესტინაციის მართვის ორგანიზაციების განვითარება. პროექტი განხორციელდა ავსტრიის ევროპული ინტეგრაციისა და ეკონომიკური განვითარების სააგენტოსთან პარტნიორობით. პროექტის ფარგლებში შეიქმნა დესტინაციის მართვის ორგანიზაციები და გადამზადდა ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის თანამშრომლები. თუმცა, აღსანიშნავია, რომ პროექტის ფარგლებში არ განხორციელებულა მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო ცვლილებები, რადგან ტურიზმის სფეროს მარეგულირებელ კანონმდებლობას საფუძვლიანი ცვლილებები არ განუცდია. ევროკავშირი-საქართველოს ურთიერთობებში ტურიზმის სფეროში საკანონმდებლო ცვლილებები ნებაყოფილობითია, შესაბამისად, ისინი ხორციელდება შერჩევითად. გამომდინარე იქედან, რომ ევროკავშირის ქვეყნებსა და საქართველოს შორის ტურიზმის დარგში თანამშრომლობა არ ეფუძნება პირობითობას, და-

1 Twinning Project “Support of Tourism Sector in Georgia”, 2013, accessed: September 1, 2017, http://www.turizem-institut.si/modules/uploader/uploads/news/files_news/brochurefinal1.pdf

რგის რეფორმირება ასოცირების დღის წესრიგში პირდაპირ არ დგას და შესაბამისად, უფრო ფერხდება რეფორმების პროცესი, მაშინ, როდესაც სხვა დარგებში ცვლილებების განხორციელება უფრო სწრაფია.

დასკვნა

ანალიზის შედეგად გამოვლინდა, რომ საქართველო-ევროკავშირის თანამშრომლობაში პირობითობის ფაქტორები მოგვიანებით ეტაპებზე გამოიკვეთა, რამაც მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა ამა თუ იმ დარგის რეფორმირებაზე. ტურიზმის სფეროში არსებული საქართველოს, ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებსა და ევროკავშირს, როგორც ორგანიზაციას შორის თანამშრომლობის განხილვის შედეგად, შეიძლება დავასკვნათ, რომ არსებული რეფორმები მოხდა ექსტერნალიზაციის პირობებში, როდესაც დარგის რეფორმირება საჭირო გახდა ევროკავშირის ტურისტული ბაზარზე კონკურენტუნარიანობის მოსაპოვებლად. პირობითობის არარსებობა ტურიზმის სფეროში ურთიერთთანამშრომლობის ფორმატში რეფორმების განხორციელებას შერჩევით ხასიათს აძლევს. ამის მიუხედავად, საქართველო-ევროკავშირის თანამშრომლობა სხვა დარგებში, როგორიცაა მიგრაცია, მომხმარებლის უფლებების დაცვა, ვაჭრობა, გავლენას ახდენს ტურიზმის სფეროზეც.

References:

1. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/38704?publication=0>
2. European Union, EU-Georgia Deep and Comprehensive Free-Trade Area Reading guide, 2014, http://eeas.europa.eu/archives/delegations/georgia/documents/eap_aa/dcfta_guide_2014_en.pdf.
3. http://smr.gov.ge/Uploads/_952f070b.pdf, გვ. 22
4. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/24969-59?publication=0>
5. <http://gnta.ge/wp-content/uploads/2015/06/%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%99%E1%83%9D%E1%83%9B%E1%83>

%94%E1%83%9C%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%AA%E1%83%98%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98.pdf

6. <http://www.mfa.gov.ge/MainNav/ForeignPolicy/BilateralRelations.aspx>

7. <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/35/sagareo-vachroba>

8. Twinning Project “Support of Tourism Sector in Georgia”, 2013, accessed: September 1, 2017, http://www.turizem-institut.si/modules/uploader/uploads/news/files_news/brochurefinal1.pdf

THE IMPACT OF COOPERATION BETWEEN GEORGIA AND EU COUNTRIES ON THE DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE TOURISM IN GEORGIA

Nino Kekelidze

PhD Student of GTU

RESUME

This article aims to analyze the format and mechanisms of cooperation between Georgia, the European Union Member States, and the European Union as an organization, and the impact thereof on the sustainable tourism development in Georgia. The article examines the main provisions related to tourism field in the Georgia-EU agreements, analyzes the existing cooperation formats and their impact on the tourism sustainability. The ongoing relationship between the parties is analyzed in the framework of the Europeanization model, highlighting the divergent impact of the conditionality and socialization elements on the implementation of reforms and sustainable tourism development. Based on the analysis carried out in this article, the factors behind the success or failure of the process of harmonization of Georgia's tourism industry with the EU have been studied according to the Europeanization model.

Key Words: Georgia and European Union Cooperation, Sustainable Tourism, Tourism Development, Tourism Legislation, Visa-liberalization, Harmonization of Legislation with the European Union.